

Nowe stanowiska rzadko spotykanych gatunków pluskwiaków
różnoskrzydłych (Insecta: Heteroptera) na Śląsku
i w Sudetach Wschodnich

New localities of rarely collected terrestrial bugs (Insecta: Heteroptera)
in Silesia and the Eastern Sudetes

Grzegorz HEBDA¹, Miłosz A. MAZUR²

¹Zakład Ewolucji i Ekologii Zwierząt; e-mail: grzesio@uni.opole.pl

²Centrum Studiów nad Bioróżnorodnością; e-mail: milosz@uni.opole.pl
Uniwersytet Opolski, Katedra Biosystematyki, ul. Oleska 22, 45-052 Opole

ABSTRACT: New data on the occurrence of 14 Heteroptera species are presented. One species is recorded for the first time in Lower Silesia and Upper Silesia, 3 species are reported for the first time from Eastern Sudetes.

KEY WORDS: Heteroptera, heteropterans, new records, Upper Silesia, Lower Silesia, Opawskie Mts., S Poland.

Choć stopień zbadania fauny pluskwiaków różnoskrzydłych w Polsce jest oceniany jako dobry, poszczególne regiony faunistyczne są zbadane w bardzo różnym stopniu (GORCZYCA 2004, 2007; B. LIS 1996; J.A. LIS, B. LIS 1998). Jednymi z bardziej intensywnie badanych obszarów są aktualnie Górny Śląsk i Dolny Śląsk w granicach woj. opolskiego, a ostatnio także wybrane pasma górskie Sudetów, co zaowocowało szeregiem publikacji faunistycznych (np. B. LIS, DANIELCZOK-DEMSKA 2001; B. LIS., J. A. LIS 2002, 2006; HEBDA 2002, 2006; HEBDA, B. LIS 2007; HOHOL-KILINKIEWICZ, CZAJA 2006), a nawet opracowań monograficznych (J. A. LIS, B. LIS 1998). Niniejsza praca jest kolejną donoszącą o pierwszych stwierdzeniach bądź nowych

stanowiskach rzadkich na Śląsku i w Sudetach Wschodnich gatunkach pluskwiaków różnoskrzydłych. Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji pierwszego autora.

MIRIDAE

Dryophilocoris flavoquadrinaculatus (DE GEER, 1773)

– Dolny Śląsk: Opole, Wyspa Bolko, 9 V 2002 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Użytek Ekologiczny „Gęsi Staw” ad Popielów, 27 V 2008 – 1 ex., szuwary, leg. M. A. MAZUR; Wierzbie ad Łambinowice, 17 V 2008 – 1 ex., drzewa liściaste, leg. M. A. MAZUR; Żywocie ad Krapkowice, 25 V 2009 – 1 ex., łęg, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek pospolity w całym kraju, ale nie podawany dotąd z Dolnego Śląska (GORCZYCA 2007).

Globiceps sphaegiformis (ROSSI, 1790)

– Sudety Wschodnie: Góry Opawskie, Lipy ad Prudnik, 15 VI 2008 – 2 exx., dawny poligon wojskowy, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek w Polsce stosunkowo rzadko wykazywany, żyje na liściastych gatunkach krzewów i drzew. Z Sudetów Wschodnich dotychczas niepodawany.

Harpocera thoracica (FALLÉN, 1807)

– Dolny Śląsk: Opole, Wyspa Bolko, 9 V 2002 – 2 exx., leg. M. A. MAZUR; Stobrawa ad Brzeg, 9 V 2001 – 1 ex., runo grądu, leg. G. HEBDA; Wielopole ad Popielów, 27 V 2008 – 2 exx., runo grądu, leg. M. A. MAZUR; Wierzbie ad Łambinowice, 17 V 2008 – 1 ex., z drzew liściastych, leg. M. A. MAZUR; Żywocice ad Krapkowice, 25 V 2009 – 1 ex., łęg, leg. M. A. MAZUR, 29 IV 2009 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR.

Pospolity w całej Polsce, ale z Dolnego Śląska podawany dotąd jedynie z Malczyc i to z okresu przed II wojną światową (POLENTZ 1943; GORCZYCA 2007).

Horistus orientalis (GMELIN, 1790)

– Sudety Wschodnie: Góry Opawskie, Lipy ad Prudnik, 15 VI 2008 – 2 exx., poligon, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek niezbyt częsty w Polsce, podawany jedynie z jej południowo-zachodniej części (ASSMANN 1854; SCHOLZ 1931; B. LIS 2001). Z Sudetów Wschodnich podany wcześniej z Bliszczyc (B. LIS 2001) i z Pielgrzymowa (HEBDA, B. LIS 2007).

TINGIDAE

Acalypta marginata (WOLFF, 1804)

- Sudety Wschodnie: Góry Opawskie, Lipy ad Prudnik, 2 VI 2009 – 1 ex., poligon, leg. M. A. MAZUR.
Z Sudetów dotychczas niewykazywany.

Physatocheila costata (FABRICIUS, 1794)

- Górny Śląsk: Kały ad Murów, 6 VII 2008 – 1 ex., bór mieszany, leg. M. A. MAZUR; Ładza ad Pokój, 27 IV 2008 – 1 ex., ols, leg. M. A. MAZUR.
Wykazywany tylko z jednego stanowiska (Miedary) na Górnym Śląsku (J. A. LIS 1989; B. LIS 1996).

Physatocheila smreczynskii CHINA, 1952

- Dolny Śląsk: Kuźnica Dąbrowska ad Pokój, 3 V 2008 – 1 ex., łęg, leg. M. A. MAZUR.
– Górny Śląsk: Kędzierzyn Koźle, 29 IV 2002 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Pokój, 26 IV 2007 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR; Zborowskie ad Ciasna, 15 VIII 2009 – 2 exx., bór sosnowy, leg. G. HEBDA.
Gatunek podawany z około 20 stanowisk w Polsce, ale ze Śląska (Dolnego i Górnego) podawany dotąd tylko dwukrotnie (B. LIS 1996; CHŁOND i in. 2004–2005; HOHOL-KILINKIEWICZ, CZAJA 2006).

Tingis pilosa HUMMEL, 1825

- Dolny Śląsk: Lisie Łąki ad Lubsza, 5 VII 2008 – 1 ex., *Molinion*, leg. M. A. MAZUR.
Z Dolnego Śląska podawany tylko z Góraźdzy (HOHOL-KILINKIEWICZ, CZAJA 2006)

LYGAEIDAE

Gastrodes abietum BERGROTH, 1914

- Sudety Wschodnie: Góry Opawskie, Biskupia Kopa, 16 VI 2008 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Masyw Śnieżnika, Kletno, 25 I 2008 – 2 exx., buczyny, zimujący za korą drzew, leg. G. HEBDA.
Z Sudetów podawany tylko z kilku stanowisk w Sudetach Zachodnich (ASSMANN 1854; LANZKE, POLENTZ 1942); z Sudetów Wschodnich dotychczas niepodawany.

Ischnodemus sabuleti (FALLÉN, 1826)

- Dolny Śląsk: Lisi Łąki ad Lubsza, 2 V 2007 – 1 ex., łąki, leg. M. A. MAZUR; Użytek ekologiczny „Gęsi Staw” ad Popielów, 27 V 2008 – 1 ex., szuwary, leg. M. A. MAZUR; Wielopole ad Popielów, 30 V 2004 – 1 ex., grąd, w gnieździe trznadla *Emberiza citrinella* L., leg. G. HEBDA; 2 V 2008 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR; Wierzbie ad Łambinowice, 26 IV 2008 – 1 ex., *Molinion*, leg. M. A. MAZUR; Żywocice ad Krapkowice, 25 V 2009 – 6 imagines + 2 larwy, łągi, 29 IV 2009 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek odławiany w kraju dość rzadko. Niedawno, po 70 latach potwierdzono jego występowanie na Dolnym Śląsku w Suchym Borze (B. LIS, J. A. LIS 2006).

Nysius senecionis senecionis (SCHILLING, 1829)

- Górny Śląsk: Ładza ad Pokój, 25 IV 2007 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR. Z Górnego Śląska dotychczas niepodawany.

Trapezonotus dispar STÅL, 1872

- Górny Śląsk: Jagienieckie Łąki ad Pokój, 15 V 2008 – 1 ex., *Molinion*, leg. M. A. MAZUR.
Z Górnego Śląska podawany dotąd z jednego stanowiska (J. A. LIS 1989).

CYDNIDAE

Legnotus limbosus (GEOFFROY, 1785)

- Górny Śląsk: Ładza ad Pokój, 23 V 2006 – 1 ex., boisko szkolne, leg. G. HEBDA; Ładza ad Pokój, 25 IV 2007 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR.
- Dolny Śląsk: Wierzbie ad Korfantów, 17 V 2008 – 2 ex., drzewa liściaste, leg. M. A. MAZUR; Wielopole ad Popielów, 27 V 2008 – 1 ex., wały rzeki Odry, leg. M. A. MAZUR; Użytek Ekologiczny „Gęsi Staw” ad Popielów, 27 V 2008 – 1 ex., szuwary, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek znany z nielicznych stanowisk w Polsce, w tym z pojedynczych na Dolnym i Górnym Śląsku (J. A. LIS 1989; B. LIS, DANIELCZOK-DEMSKA 2001).

Tritomegas sexmaculatus (RAMBUR, 1842)

- Dolny Śląsk: Wierzbie ad Łambinowice, 26 IV 2008 – 1 ex., 17 V 2008 – 1 ex., *Molinion*, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek bardzo rzadki w naszym kraju, podawany zaledwie 6 stanowisk, w tym z niedawno odkrytych stanowisk na Dolnym i Górnym Śląsku (J. A. LIS, ZIAJA 2008).

SUMMARY

Distributional data on the occurrence of terrestrial bugs in Poland are still scarce. One of the most explored areas in Poland are Lower and Upper Silesia. We present new localities of 14 rarely recorded species of Heteroptera in Silesia and Eastern Sudetes. Among them *Dryophilocoris flavoquadrimaculatus* was recorded for the first time in Lower Silesia, *Nysius senecionis* was recorded for the first time in Upper Silesia, and 3 others: *Globiceps sphaegiformis*, *Gastrodes abietum*, *Acalypta marginata* are reported for the first time from the Eastern Sudetes.

PIŚMIENNICTWO

- ASSMANN A. 1854: Hemiptera. Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen wanzentartigen Insekten. Z. Ent., **8**: 1-106.
- CHŁOND D., ĆWIKŁA J., GROMOTKA P. 2004–2005: Lądowe pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) rezerwatu „Dolina Żabnika” w Jaworznie. Acta ent. siles., **12–13**: 19-27.
- GORCZYCA J. 2004: Pluskwiaki różnoskrzydłe Heteroptera. [W:] BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBIŃSKA E. (red.): Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa: 192-195.
- GORCZYCA J. 2007: Plant bugs (Heteroptera: Miridae) of Poland. Catalogus Faunae Poloniae. 2 NS. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa. 216 ss.
- HEBDA G. 2002: Nowe i rzadkie dla Górnego Śląska gatunki Heteroptera (Insecta: Hemiptera). Natura Siles. sup., **6**: 125-127.
- HEBDA G. 2006: Heteropterans (Insecta: Heteroptera) on limestone quarries in the Chełm area (Opole Silesia). [W:] NOWAK A., HEBDA G. (eds.): Biodiversity of quarries and pits. Opole Scient. Soc., Opole – Góraźdże: 83-94.
- HEBDA G., LIS B. 2007: Nowe stanowiska pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Górach Opawskich (Sudety Wschodnie). [W:] LIS J. A., MAZUR M. A. (red.): Przyrodnicze wartości polsko-czeskiego pogranicza jako wspólne dziedzictwo Unii Europejskiej. Centrum Studiów nad Bioróżnorodnością, Katedra Biosystematyki Uniwersytetu Opolskiego, Opole: 189-206.
- HOHOL-KILINKIEWICZ A., CZAJA J. 2006: Heteroptera (Insecta: Hemiptera) of Góraźdże quarry (Lower Silesia) – preliminary study. [W:] NOWAK A., HEBDA G. (eds): Biodiversity of quarries and pits. Opole Scient. Soc. Opole – Góraźdże: 137-144.

- LANZKE A., POLENTZ G. 1942: Beiträge zur Kenntnis der schlesischen Wanzen. Z. Ent., **19** (1): 11-14.
- LIS B. 1996: Tingidae of Poland – a faunistic review (Hemiptera: Heteroptera). Ann. Upper Siles. Mus., Ent., **6-7**: 253-298.
- LIS B. 2001: Nowe stanowiska rzadkich w faunie Polski gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera). Przegl. zool., **45** (1-2): 89-93.
- LIS B., DANIELCZOK-DEMKA T. 2001: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Insecta: Heteroptera) Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny” (Górny Śląsk). Natura Siles. sup., **5**: 53-59.
- LIS B., LIS J. A. 2002: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Gór Opawskich (Sudety Wschodnie). Wiad. entomol., **21** (2): 87-95
- LIS B., LIS J. A. 2006: *Emblethis denticollis* and *Heterogaster cathariae* (Hemiptera: Heteroptera) in Poland, with remarks on ten other heteropterans rarely collected in Poland. Nature Journal, Opole Scient. Soc., **39**: 51-56.
- LIS J. A. 1989: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Insecta: Heteroptera) Wyżyny Śląskiej. Roczn. Muz. górnośl. (Przyr.), **12**: 5-60.
- LIS J. A., B. LIS 1998: True-bugs of Upper Silesia – an annotated checklist (Hemiptera: Heteroptera). Ann. up. siles. Mus. (Ent.), **8/9**: 107-146.
- LIS J. A., ZIAJA D. 2008: Nowe dane o występowaniu i biologii *Tritomegas sexmaculatus* (RAMBUR, 1839) (Hemiptera: Heteroptera: Cydnidae) w Polsce. Nature Journal, Opole Scient. Soc., **41**: 11-116.
- POLENTZ G. 1943: Beiträge zur Kenntnis der schlesischen Wanzen. Z. Ent., **19**: 9-14.
- SCHOLZ M. F. R. 1931: Verzeichnis der Wanzen Schlesiens. Ent. Anz. Wien, **11**: 79-82, 99-102, 117-120.